

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

3814

Vragen van het lid **Erdmans** (JA21) aan de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid over *de berichten «Extra toezicht in winkels «asielhoofdstad» Ter Apel: «Het geeft meer rust» en «Extra beveiliging tegen overlast asielzoekers in winkels Ter Apel»* (ingezonden 14 juli 2021).

Antwoord van Staatssecretaris **Broekers-Knol** (Justitie en Veiligheid) (ontvangen 19 augustus 2021) Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2020–2021, nr. 3679

Vraag 1

Bent u bekend met de berichten «Extra toezicht in winkels «asielhoofdstad» Ter Apel: «Het geeft meer rust» en «Extra beveiliging tegen overlast asielzoekers in winkels Ter Apel»?^{1, 2}

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Wat is uw oordeel over het feit dat er particuliere beveiligers, die in tegenstelling tot de eerdere COA-beveiligers ook binnen winkels surveilleren, nodig zijn om het grote aantal winkeldiefstallen door asielzoekers uit veilige landen tegen te gaan en de rust terug te brengen in de winkels?

Antwoord 2

Nederland wil bescherming bieden aan mensen die vluchten voor oorlog of vervolging. Iedereen heeft recht op een eerlijke asielprocedure, ook personen uit landen die wij als veilig kenmerken. Overlast is een hardnekkig probleem dat mijn volle aandacht heeft, en waar ik hard tegen optreed. De aanpak van overlastgevende asielzoekers vraagt om een gezamenlijke aanpak van onder andere de migratieketen, de politie, het Openbaar Ministerie en het lokaal bestuur. Dat komt terug in de aanpak waar de genoemde artikelen over gaan.

¹ RTV Noord, 10 juli 2021, «Extra toezicht in winkels «asielhoofdstad» Ter Apel: «Het geeft meer rust»», <https://www.rtvnoord.nl/nieuws/833942/extra-toezicht-in-winkels-asielhoofdstad-ter-apel-het-geeft-meer-rust>

² NOS, 10 juli 2021, «Extra beveiliging tegen overlast asielzoekers in winkels Ter Apel», <https://nos.nl/artikel/2388723-extra-beveiliging-tegen-overlast-asielzoekers-in-winkels-ter-apel>

Lokale overlastproblematiek vraagt om een lokale aanpak, waarbij ik samen met de ketenpartners in de migratieketen en de ketenmariniers bekijk wat de alternatieven zijn om zoveel mogelijk tegemoet te komen aan de vraag. Omdat de winkeliers in Ter Apel behoefte hebben aan de inzet in de winkels van de beveiligers die voorheen door het COA in het winkelgebied werden ingezet, is tegemoetgekomen aan deze wens. Uiteraard streef ik in mijn aanpak van de overlastproblematiek naar een situatie waarbij beveiligers overbodig zijn. In de tussentijd doe ik al het mogelijke om de veiligheid en het veiligheidsgevoel in de omgeving van AZCs te bevorderen.

Vraag 3

Welk deel van de kosten die de winkeliers maken wordt niet vergoed door het COA?

Antwoord 3

Het COA heeft de gemeente Westerwolde bij wijze van proef in de periode tussen 1 juli en 31 december 2021 de gelegenheid gegeven om de beveiliging in het winkelcentrum in samenwerking met de winkeliers naar eigen inzicht in te zetten. Daarbij draagt het COA het bedrag bij dat zij eerder financierde voor de inzet van beveiligers in het winkelcentrum, namelijk 109.000 euro incl. BTW voor een half jaar. De gemeente heeft mij laten weten zelf 30.000 euro incl. BTW te vergoeden aan de winkeliers. Eventuele extra kosten worden niet vergoed door het COA. De gemeente zou eventueel een aanvraag kunnen indienen voor de specifieke uitkering die het departement beschikbaar heeft gesteld voor gemeenten hen tegemoet te komen in de financiering van lokale maatregelen tegen overlast.

Vraag 4

Deelt u de mening dat deze winkeliers het slachtoffer zijn van het Nederlandse asielsysteem en derhalve volledig schadeloos gesteld horen te worden? Zo ja, hoe gaat u dit bewerkstelligen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 4

Ik vind het volstrekt onacceptabel wanneer personen die als asielzoeker worden opgevangen in Nederland zich overlastgevend en/of crimineel gedragen. Het gedrag van een kleine groep bewoners van COA-locaties vormt een grote last voor onder meer medewerkers van het COA, medebewoners en omwonenden en dit is onacceptabel. Daarbij komt dat het draagvlak voor het verstrekken van bescherming aan personen die daar recht op hebben onder druk komt te staan.

SODA (Service Organisatie Directe Aansprakelijkstelling) is een organisatie die benadeelden helpt om de financiële schade die gepaard gaat met winkeldiefstal te verhalen op de winkeldief. Vorig jaar heb ik de pilot SODA in Ter Apel gefinancierd om zo winkeliers de mogelijkheid te bieden om gecompenseerd te worden voor de geleden schade bij diefstal door asielzoekers. De ervaringen met de SODA-werkwijze zijn goed. Dit jaar is het voor gemeenten mogelijk om tot 1 oktober een specifieke uitkering voor lokale maatregelen aan te vragen. Dit kan bijvoorbeeld worden ingezet voor een impuls aan de lokale inzet van de SODA-regeling.³ Ik hecht eraan het belang van het doen van aangifte van winkeldiefstal te benadrukken, omdat zo ook de politie en het OM maatregelen kunnen treffen tegen winkeldieven.

Vraag 5

Ziet u in hoe absurd het is dat naast speciale pendelbussen voor asielzoekers ook particuliere beveiliging nodig is om ov-personeel, Drentse en Groningse reizigers, winkelend publiek en ondernemers te beschermen tegen asielzoekers die hier helemaal niet horen te zijn? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 5

Voor een goed begrip merk ik op dat de vraag of een asielzoeker hier hoort te zijn eerst wordt beantwoord met het besluit op de asielaanvraag. De overlast die een aantal asielzoekers veroorzaakt is hardnekkig en ondanks alle

³ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/asielbeleid/aanpak-overlastgevende-asielzoekers/eenmalige-uitkering-aanpak-overlastgevende-asielzoekers>

maatregelen kan niet volledig voorkomen worden dat er incidenten plaatsvinden. Ik steun daarom alle maatregelen die helpen om de veiligheid te bevorderen en het draagvlak voor de opvang van personen die vluchten voor geweld of vervolging te borgen.

Vraag 6, 7, 8 en 9

Wat is uw reactie op het feit dat uit uw recente incidentenoverzicht blijkt dat 53 procent van de Marokkanen en Tunesiërs in een COA-locatie in 2020 een incident veroorzaakte en dat dit eveneens voor 48 procent van de asielzoekers uit het tot vorige maand als veilig bestempelde Algerije gold?⁴

Wat zegt het u dat in hetzelfde jaar slechts aan respectievelijk 26, 35 en 25 procent van de betrokken groepen een maatregel werd opgelegd?

Wat is uw reactie op het feit dat 62 procent van de vreemdelingen die verdacht worden van bij het OM in 2020 binnengestroomde feiten uit een veilig land van herkomst afkomstig is?

Wat is uw reactie op het feit dat maar liefst 38 procent van de Marokkanen en Algerijnen en 35 procent van de Tunesiërs die vorig jaar in een COA-locatie verbleven verdacht wordt van een misdrijf?

Antwoord 6, 7, 8 en 9

Ondanks dat er in 2020 ten opzichte van 2019 een daling van het aantal registraties van incidenten heeft plaatsgevonden, is de aard van de incidenten die hebben plaatsgevonden zwaarder. Dit vind ik zorgelijk en dit is reden de prioritaire aanpak van overlast en criminaliteit voort te zetten en waar mogelijk te intensiveren. Dit doe ik samen met onder meer het COA, de IND, de DT&V, het Openbaar Ministerie, de politie en het lokale bestuur.

Ik wil er daarnaast op wijzen dat niet alle incidenten (zoals het eenmalig niet voldoen aan de meldplicht) vragen om een maatregel. Het COA beschikt ook over alternatieven voor gedragsbeïnvloeding zoals een corrigerend gesprek.

Vraag 10

Trekt u uit het feit dat in 2020 in Nederland slechts 40 verblijfsvergunningen asiel zijn ingetrokken op grond van de openbare orde en er slechts 30 om dezelfde reden werden afgewezen de conclusie dat de lat voor het uitwijzen van overlastgevende asielzoekers veel te hoog ligt? Zo ja, hoe gaat u dit beleid aanscherpen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 10

Vanaf 2015 zijn meerdere beleidsaanscherpingen ingezet ten aanzien van het intrekken van verblijfsvergunningen asiel op grond van openbare orde. Op basis van de stand van zaken zoals die bekend was in onder meer de jurisprudentie, is eerder het standpunt ingenomen dat hiermee de grens was bereikt van wat we op dit punt kunnen doen met inachtneming van de Europese regels, bijvoorbeeld de Procedurerichtlijn, maar ook het Vluchtelingenverdrag.

In mijn brief van 1 juli 2020 heb ik aangekondigd te onderzoeken of er aanleiding is om binnen het internationale juridische kader een verdere aanscherping door te voeren.⁵ Gezien de demissionaire status van het kabinet past mij daar thans enige terughoudendheid.

Vraag 11

Wanneer gaat u eens serieus werk maken van de drukmiddelen die nota bene in uw eigen regeerakkoord staan om veilige landen van herkomst te dwingen kansloze en overlastgevende onderdanen terug te nemen, waaronder het onthouden van ontwikkelingshulp, het weigeren van visa (met name voor overheidsbeambten en hooggeplaatsten) en het intrekken van landingsrechten? Waarom gaat u bij voorbaat diplomatieke conflicten uit de weg uit angst om ze te verliezen?

⁴ Kamerstuk 30 573, nr. 185

⁵ Kamerstuk 19 637, nr. 2643

Antwoord 11

Verbetering van de terugkeersamenwerking is onverminderd een prioriteit, zowel in nationaal en EU verband. Ik wijs hier ook op mijn brief eerder dit jaar over de voortgang van de integrale migratieagenda.⁶

Vraag 12

Waarom neemt u geen voorbeeld aan het Verenigd Koninkrijk, dat visa gaat weigeren aan landen die weigeren mee te werken aan het terugnemen van asielzoekers?⁷

Antwoord 12

Het visumbeleid is een aangelegenheid waarin de lidstaten van de Europese Unie gezamenlijk optrekken. Dat betekent ook dat het aanscherpen van het visumbeleid, of het versoepelen daarvan, in gezamenlijkheid plaatsvindt. Dit versterkt de kracht van het signaal, maar betekent aan de andere kant dat een gedeeld standpunt moet worden gevonden. In artikel 25bis van de Visumcode is een bepaling opgenomen die het treffen van maatregelen mogelijk maakt bij slechte of juist goede terugkeersamenwerking. De EU is hierover nu in gesprek. De Raad zal na de zomer een besluit nemen over de voorstellen van de Commissie.

Vraag 13

Bent u bereid om veel sneller over te gaan tot het opleggen van gebiedsverboden en het overplaatsen van overlastgevende asielzoekers uit Ter Apel naar de handhaving en toezichtlocatie (HTL) in Hoogeveen, ook voor vergrijpen als winkeldiefstallen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 13

Het is aan de gemeente om een gebiedsverbod op te leggen bij overlast en criminaliteit op plekken buiten de COA-locatie, zoals het winkelcentrum. Het is aan de politie en het Openbaar Ministerie om bij winkeldiefstal strafrechtelijke stappen te ondernemen. De htl-plaatsing is een zware maatregel die als doel heeft om de veiligheid en leefbaarheid op reguliere COA-opvanglocaties te borgen. Ik werk thans aan de mogelijkheden om ook aantoonbare incidenten buiten de COA-locatie bij te laten dragen aan het dossier om een overlastgever over te plaatsen naar de htl. Momenteel dragen politieregistraties van misdrijven zoals winkeldiefstal reeds bij aan plaatsing op de Top-X lijst van de meest hardnekkige overlastgevers. Personen op deze lijst staan onder verscherpt toezicht van de migratieketen, waarbij op lokaal niveau door het COA, de IND, de DT&V en AVIM wordt bekeken welke maatregelen passend zijn. Hierbij is htl-plaatsing ook een mogelijkheid. Ik hecht eraan om hier nogmaals het belang van het doen van aangifte van winkeldiefstal te benadrukken.

Vraag 14

Bent u bereid het huidige COA-maatregelenregime (inhouding RVA-verstrekkings (Regeling Verstrekkings Asielzoekers), inhouding zakgeld en de HTL/EBTL (Extra Begeleidings- en Toezichtlocatie)) uit te breiden met oplegging van huisarrest op AZC-terreinen bovenop de reguliere maatregelen, oplopend in duur per misdrijving – bijvoorbeeld één maand na de eerste keer en zes maanden na de tweede? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 14

Op dit moment zijn diverse maatregelen mogelijk op en rondom COA-locaties. Voor het toepassen van beperkingen moet altijd een wettelijke basis zijn, en deze moet proportioneel zijn. Uiteraard is bij crimineel gedrag het OM aan zet om een passende strafrechtelijke sanctie te eisen. Binnen het bestuursrechtelijke wettelijk kader zijn al een aantal maatregelen mogelijk. Bij incidenten met grote impact kan een bewoner door het COA worden overgeplaatst naar de htl, waar men een gebiedsbeperking krijgt opgelegd

⁶ Kamerstuk 19 637, nr. 2693

⁷ The Guardian, 6 juli 2021, «UK to block visas for countries refusing to take back asylum seekers», <https://www.theguardian.com/politics/2021/jul/06/uk-to-block-visas-from-countries-refusing-to-take-back-undocumented-migrants>

voor een beperkt gebied direct in de omgeving van de locatie. Deze gebiedsbeperking wordt strikt gehandhaafd. Als ultimum remedium kan bovendien het belang van de openbare orde (mede) een grond vormen om gedurende de asielprocedure vreemdelingenbewaring toe te passen. Huisarrest op de COA-locatie zal juridisch snel kwalificeren als vrijheidsontneming en is daarom aan dezelfde gronden gebonden als strafrechtelijke of vreemdelingenbewaring. Om die reden heeft dit geen meerwaarde in het palet aan maatregelen.

Vraag 15

Bent u bereid over te gaan tot generieke maatregelen om de bewegingsvrijheid in te perken van veiligelanders die in de versoberde opvang in Ter Apel verblijven, om zo de overlast in het dorp terug te dringen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 15

Niet alle veiligelanders die in de versoberde opvang verblijven zijn overlastgevend. De dagelijkse inhuysregistratie en de avondklok (iedereen moet om 22 uur binnen zijn) maakt wel dat deze groep dagelijks op de locatie aanwezig dient te zijn en beter beschikbaar is voor de versnelde asiel- en vertrekprocedure. Met deze maatregelen worden de veiligelanders in de spoor 2 opvang beperkt in hun bewegingsruimte.